

GRADANSKI

Ako varaš, prevarićeš se

Piše: Daliborka Uljarević

Veliki je jaz između onog što bi najstarija akademska institucija trebala biti i što jeste, a još veći jaz između našeg i evropskog visokog obrazovanja, a to će nam biti jedno od prvih pregovaračkih poglavlja koje ćemo pregovarati sa EU. Da li neko misli o tome već sada ili ćemo onda kada nam to dođe na sto pokušavati da smislimo neku krivinu?

Bliži se godišnjica parlamentarnih izbora na kojima je koalicija „Evropska Crna Gora“ ponovo pobijedila. Radi razvoja političkog pamćenja, zavirimo u bogat predizborni paket. Obećavalo se dosta, zavodljivo i široko kako se to samo može kada ne mislite da ispunite datu riječ.

Zadržimo se na obrazovanju, kao jednom od ključnih stubova društva. Tu se i ponajbolje vidi nedostatak vizionarskih kapaciteta donosilaca odluka, odnosno posljedice njihove sopstvene neobrazovanosti i provincijalnih ograničenja.

U tom predizbornoj programu, teško dostupnom i tokom kampanje, izražava se uvjerenje da je „obrazovanje temelj našeg ukupnog razvoja“ i to nije tačka spora. Dalje stoji „...mnogo smo uradili na reformi obrazovnog sistema. Uvođenjem evropskih nastavnih programa, uz primjenu novih tehnologija u nastavi, stvaramo društvo znanja. U skladu sa novim razvojnim potrebama, ulažemo u stručne kadrove, stipendiramo perspektivne, podstičemo konkurenciju u svim oblastima, nastavljamo sa ulaganjima u savremenu obrazovnu infrastrukturu...“

Rektor Univerziteta Crne Gore (UCG), ovih dana, kaže da je „glavni prioritet UCG održavanje kontinuiteta nastave“!? Niko više na UCG ne priča o ulaganjima u nauku, naučne resurse ili studente. A i kako bi dok se u zgradi tehničkih fakulteta oko 10h ujutru gasi grijanje u čitaonicama i holu u kojem je bežični internet gdje studenti često uče. Ili, kada Likovna akademija odlaže početak semestra za mjesec dana kako bi uštedjela novce za struju. To su samo najsvježiji pokazatelji nepostojanja elementarnih uslova za rad i besparice na UCG.

Odnos države prema obrazovanju, posebno visokom, cijeni se i kroz budžetski izraz. U proteklih 8 godina iz tekućeg budžeta se UCG-u opredjeljivalo između 2.03% i 2.55%, a za nauku između 0.12% i 0.32%. U 2008. je, npr. Ministarstvu odbrane dato 48 miliona EUR, a UCG-u 16.3 miliona EUR. Potcijenjenost naučno-istraživačkog rada ilustruje i činjenica da je 2010. za nauku planirano 0.26%, a za jednu instituciju kulture – Crnogorsko narodno pozorište – 0.37%. Nacionalni teatar jeste značajan, ali nije realno da je ispred državne podrške inovacijama, mladim naučnicima, istraživanjima, usavršavanjima naučnog kadra na UCG, itd. Evropski standard za ulaganja u nauku je 3%, neke prosperitetnije države poput Švedske daju 4.3, a nama najbliža u regionu Hrvatska 1.3%. Kad se ovako izmjerimo vidimo koliko smo daleko od EU u sistemskom smislu, što je mnogo važnije od onih formalnih koraka koje smo preletjeli i obuzeti tom lakoćom pomislili da samo što nijesmo ušli u EU.

Osim što se u visoko obrazovanje i nauku u Crnoj Gori skandalozno malo ulaže, i uloženo se troši netransparentno i nenamjenski. Time se ugrožava kvalitet obrazovanja, koji je već na porazno niskom nivou, ali i ukupni društveni napredak, a snaži klima u kojoj nije važno što studenti znaju nego koga znaju, sa kim su u rođaćkim, partijskim ili drugim vezama, umjesto da se radi na uvođenju sistema vrijednosti u

kojem će znanje donositi zvanje. Ni UCG ne radi na poboljšanju sopstvene pozicije u društvu. Njegovi čelnici su posvećeni skrivanju finansijskog poslovanja, negiranju postojanja korupcije (od raspodjele stanova, kredita, normi, do sistema ocjenjivanja, zapošljavanja, itd) i krajnje zabrinjavajućeg osiromašenja u kadrovskom smislu, čemu doprinose jaki politički, i drugi jednako neprimjereni ovoj instituciji, uticaji koji obeshrabruju najkvalitetnije da dođu ili da ostanu na UCG.

Neki dijelovi iz posljednjeg Biltena UCG otvaraju pitanja: što se to finansira na UCG i što UCG proizvodi? Zabrinjavajući je podatak da od 21 organizacione jedinice postoji 11 na kojima je manje od 5 redovnih profesora, a na tri ne postoji ni jedan redovni, odnosno na dvije ni redovni ni vanredni! Na ovim fakultetima studira 9.332 studenta, a jedan je i među najstarijima – Ekonomski fakultet koji trenutno ima 5 redovnih profesora i 4.227 studenata.

Prije neki dan je jedan student sa mnom podijelio svoju dilemu oko odlaska na specijalizaciju u inostranstvo. Kaže, kad se vrati to se neće cijeliti na UCG a svjestan je granica u sticanju znanja na svom fakultetu i kao svaki mlad čovjek teži da dobije što bolje, kvalitetnije i modernije.

Moja prijateljica koja ima dva magisterija sa prestižnih fakulteta, a skoro je i doktorirala na jednom od tri najpoznatija svjetska univerziteta nije nikada kontaktirana ni od koga sa UCG, a nije baš da je nijesu mogli identifikovati kao ozbiljan kadrovski potencijal. Svoj prvi semester je već održala na jednom od četiri najpoznatija svjetska univerziteta koji je uspio nju prepoznati iako im vjerovatno nije poznat UCG.

Veliki je jaz između onog što bi najstarija akademska institucija trebala biti i što jeste, a još veći jaz između našeg i evropskog visokog obrazovanja, a to će nam biti jedno od prvih pregovaračkih poglavlja koje ćemo pregovarati sa EU. Da li neko misli o tome već sada ili ćemo onda kada nam to dođe na sto pokušavati da smislimo neku krivinu?

Ipak, želim da vjerujem da će se ovaj student vratiti sa svojih studija iz inostranstva i uhvatiti u koštac sa malograđanskim kompleksima onih koji se sada čine moćnima da ograniče njegovu žeđ za znanjem. Želim da vjerujem i da moja prijateljica neće svoje znanje dijeliti samo na stranim univerzitetima, ma koliko to dokazivalo da je njen kvalitet nesporan, već da će i ovdašnji studenti imati priliku da uče od najboljih poput nje.

Da bi se to desilo treba insistirati na promjenama: u državnoj politici prema UCG, ali i na samom UCG. Za početak, UCG bi mogao sopstveni budžet trošiti odgovornije i racionalnije, kako se ne bi ponovio podatak iz Finansijskog plana za 2009, po kojem je za stručnu literaturu dato 11.000 EUR a za štampu diploma 15.000 EUR. Jer takve diplome, bez obzira na specijalne papire i holograme, neće vrijediti ništa.

Autorka je izvršna direktorka Centra za građansko obrazovanje (CGO).